

LETO XXIII. Stev. 238
IZDAJA IN TISKA
CASOPISNO ZALOŽNIŠKO
PODJETJE
«LJUDSKA PRAVICA»
DIREKTOR PODJETJA
LEV MODIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVLJENA 4. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK - OD OSVOBODITVE
DO 1. JULIJA 1961 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNIJA 1963 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO».

PRESEDNIK TITO OB UMETNEM SATELITU NESMISEL VOJNE

Kranj, 8. okt. (Tanjug). Sodelavci »Tanjuga«, »Borbe« in našega lista so se obrnili na predsednika republike Josipa Broza-Tito s prošnjo, naj pove svoje mnenje o pomenu izstrelitve prvega umetnega satelita v vesoljstvo. Predsednik Tito se je prošnji odzval in dal naslednjo izjavo:

To, da so sovjetski znanstveniki izstrelili umetni satelit v vesoljstvo, pomeni zmago slavje sovjetske znanosti in bo imelo zelo velik pomen v nadaljnjih raziskavah in osvajanju prostora v vesoljstvu. Iz znanstvenega vidika je to eden največjih prispevkov k znanstveni misli na svetu.

Iz vidika miru ali vojne to najnovejšo odkritje po uranski in vodikovi bombi kaže, da je naravnost nesmiselno, da bi bila vojna zdaj možna, ne da bi človeštvo doživelo največjo katastrofo. Zato menim, da se čedalje bolj bližamo spoznanju, da je vojna zdaj nemogoča in da moramo sadove človeškega genija porabiti edinele v miroljubne namene in v korist ljudi.

NIKITA HRUŠČEV O SOVJETSKEM SATELITU

Medplanetarne rakete

SZ ne bo uporabila v vojne namene

Moskva, 8. okt. (Tanjug). Sekretar CK KPSZ Nikita Hruščev je sinoči na sprejemu v vzhodnonemškem veleposlaništvu izjavil, da po kroženju sovjetskega umetnega satelita v vesoljstvu ni nič ne more več reči, da so sovjetska poročila o teh dosežkih propaganda. Sovjetska zveza je na tem področju znanosti dosegla največji razvitje dežele, med njimi tudi ZDA. Medplanetarna raketa je izredna stvar. ZSSR je ne bo izkoristila v vojne namene. Bombniki in lovci so postali »umazani predmeti«. Rakete bi postavile novo vojno na glavo. Hruščev je nadalje rekel, da pred

medplanetarno raketo ni obrambe, a je ponovil, da bo Sovjetska zveza zastavila vse sile, da ne bi prišlo do vojne. Izrazil je upanje, da bo v mirnem tekmovanju premagala Zahod.

Zatem se je dotaknil položaja na Bliznjem vzhodu in izjavil, da zabode dežele, ko jim že ni uspelo pognati Jordanijo in Irak v vojno, zdaj računajo na Turčijo. Kar Turčija danes počenja, je dejal, ni dobro. Vojna se lahko, če do nje pride, zelo razširi. Hruščev je opozoril, da bi jo bilo težko lokalizirati, ko bi že začeli streljati topovi in leteti rakete.

Kljub atmosferskim motnjam

ki so ponekod, kakor kaže, onemogočile observatorijem zasledovati umetni satelit, ta še vedno kroži okrog Zemlje

Moskva, 8. okt. (TASS). Tu potrjujejo vest, da so tudi danes sprejemali signale z umetnega satelita na kratkopolni dolžini 15 m bolj razločno kakor so pričakovali. Od strokovne analize teh signalov pričakujejo pomembna znanstvena dognanja.

London, 8. okt. (Reuter). Radijska postaja britanske agencije je danes po 13. normalno prestrezala signale, ki jih oddaja prvi umetni zemeljski satelit. Ta postaja britanske agencije je v neposredni bližini Londona. Po največjih poročilih so normalno prestrezali radijske signale s satelita tudi v Washingtonu, New Yorku in Bostonu. Italijanska postaja v Monzi blizu Milana pa je sporočila, da je bil sprejem radijskih signalov sinoči nereden. Davi ob 4.20 signalov sploh ni več bilo. Tudi nekateri radijske postaje v Avstraliji so prestrezale nerazločne signale.

Cambridge (Massachusetts), dne 8. okt. (AP) Danes ob 04.40 observatorij v Cambridgeu ni mogel prestreči signalov s sovjetskega satelita, ki je v tem času letel nad tem področjem. Doslej so lahko signale prestregli že 7 minut pred in še 7 minut potem, ko je satelit letel nad observatorijem. Signalov nista mogla prestreči niti observatorija v Bostonu in Harwardu.

skaga satelita, ki je v tem času letel nad tem področjem. Doslej so lahko signale prestregli že 7 minut pred in še 7 minut potem, ko je satelit letel nad observatorijem. Signalov nista mogla prestreči niti observatorija v Bostonu in Harwardu.

Satelit se ne oglašja več
Moskva, 8. okt. — Kakor poročila Moskovijski radio, je treba pričakovati, da bo umetni satelit zaradi izčrpanosti baterij prenehal oddajati signale. Znanstveniki pa bodo lahko še nadalje spremljali kroženje satelita z optičnimi sredstvi.

Medtem ko je bilo prejšnje dni mogoče tudi pri nas slišati signalne znake umetnega satelita, včeraj na fizikalnem inštitutu v Ljubljani niso sprejeli nobenega

Maršal Žukov na obisku

Obrambni minister Sovjetske zveze je prispel včeraj na povabilo našega Zveznega izvršnega sveta v Beograd — Na obisku bo pri nas osem dni

Beograd, 8. okt. — Sovjetski obrambni minister, štirikratni heroj Sovjetske zveze in maršal Georgij Konstantinovič Žukov je vrnil obisk našemu državnemu sekretarju za narodno obrambo generalu armije Ivanu Gošnjaku. Osem dni bo sovjetski vojskovodja gost naše Ljudske armade in naših narodov. Že Zadar, kjer je davi pristala sovjetska eskadra, s katero se je pripeljal k nam, in še bolj Beograd sta mu danes privedila slovesen in hkrati prispren sprejem.

Minister za obrambo in maršal Sovjetske zveze Georgij Konstantinovič Žukov je prišel danes v našo deželo na uradni obisk. Med nami se bo mudil osem dni. Pripeljal se je s križarko »Kujbišev«, ki jo spremljata rušilca »Bivali« in »Blestjašči«. Vse tri ladje so se ob devetih zjutraj zadržale pred zadrsko luko.

Maršala Georgija K. Žukova spremljajo generalni polkovnik A. L. Radčevski, generalni poročnik S. P. Stepčenko, viceadmiral S. E. Cursin, generalni poročnik L. M. Kitajev in še nekaj oficirjev.

Maršalu Žukovu je Jugoslovanska vojna mornarica ob prihodu v naše vode izkazala ustrezne časti.

Natanko ob devetih se je povzpela na križarko »Kujbišev« admiral Mato Jerković, ki je v imenu Jugoslovanske vojne mornarice izrekel maršalu Žukovu pozdrave in dobrodoščilo. Potem sta se vkrcala na torpedni čoln, ki ju je odpeljal na obalo.

Ko je segel v roko civilnim in vojaškim predstavnikom, je maršal Žukov sprejel raport in pregledal častno četo Jugoslovanske vojne mornarice. Ob 9.30 se je skupaj z generalnim polkovnikom Ljubo Vučkovičem odpeljal na letališče Zemunik. Kmalu po 10. je letalo z maršalom Žukovom in

njegovim spremstvom odletelo proti Beogradu.

Letalo z maršalom Žukovom in njegovim spremstvom je prispelo danes tik pred poldnevom v Batajnico. Letalo se je spustilo na letališče natanko ob 11.50. Maršala Žukova je sprejel in pozdravil državni sekretar za narodno obrambo general armije Ivan Gošnjak. Potem je maršal Žukov segel v roke visokim predstavnikom civilnih in vojaških oblasti ter predstavnikom sovjetskega veleposlaništva, nakar mu je skupina otrok članov sovjetskega veleposlaništva izročila šopke cvetja. Vojaška godba je zaigrala himni Sovjetske zveze in Jugoslavije, potlej pa je maršal Žukov v spremstvu generala Ivana Gošnjaka pregledal častne enote gardistov.

Maršalov pozdrav jugoslovanskim narodom

Pred odhodom z letališča je maršal Žukov pred mikrofonom radia Beograd in radia Moskve pozdravil generala armije Ivana Gošnjaka ter navzoče jugoslovanske funkcionarje in narode Jugoslavije ter se zahvalil za topli sprejem in vabilo, naj obišče našo državo. V imenu sovjetskega ljudstva, CK KPSZ in Sovjetske zveze je sporočil pozdrave jugoslovanskim narodom, Zvezli komunistov Jugoslavije in jugoslovanski vladi. Sovjetsko ljudstvo, je dejal, se pripravlja na svečano pro-

Sovjetska eskadra v Splitu

Split, 8. oktobra (Tanjug). — Sovjetska križarka »Kujbišev«, s katero je prispel minister za obrambo ZSSR maršal Žukov v našo državo na obisk, je danes ob 16. priplula iz Zadra v splitsko pristanišče. Križarko spremljata rušilca »Bivali« in »Blestjašči«.

Komandant sovjetskih vojn. ladij kontraadmiral Tjunaev je tako po prihodu obiskal predsednika splitskega OLO Iva Senjanovića, potem pa predsednika mestnega LO Rade Dumančića in namestnika komandanta JVM kontraadmirala Stanka Parmača. Ti so mu obisk pozeje vrnili. Sovjetske vojne ladje ostanejo v splitski luki do četrtega zjutraj, potem pa odplujejo na dvodnevni obisk v Dubrovnik.

Napredek kmetijstva in zbori proizvajalcev

Razgovor beogradskega dopisnika »Ljudske pravice« s podpredsednikom Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine inž. Vojinom Popovičem

»Naša država lahko zdaj posveti večjo pozornost kmetijstvu in dá za pospeševanje kmetijske proizvodnje večja sredstva kakor prej, na drugi strani pa so se tudi kmetijske organizacije same pripravile na te naloge. V ta namen so se organizirale v zadrzne zveze, strokovna združenja, proizvodne skupnosti itd., ki pridno delajo za napredek kmetijske proizvodnje.«

To je izjavil beograskemu dopisniku »Ljudske pravice« podpredsednik Zbora proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine in glavni tajnik Kmetijsko-gozdarske zbornice Jugoslavije inž. Vojin Popović.

INVESTIRATI CIMVEČ SREDSTEV

»Ni dvoma, da je za pospeševanje kmetijske proizvodnje bistveno investirati čimveč sredstev,« je nadaljeval inž. Vojin Popović, »prav tako važna pa je tudi nova smer v kmetijski proizvodnji, namreč boj za njeno povečanje. Pomembni uspehi, ki smo jih dosegli lani v raznih panogah kmetijske proizvodnje, in množično tekmovanje kmetijskih proizvajalcev, so potrdili pravilnost te poti. S takšno dejavnostjo, seveda ob ustreznih sredstvih, ki smo jih investirali v kmetijsko proizvodnjo, smo dosegli rekordne donose kmetijskih pridelkov in tako velike uspehe v živinoreji, kakor jih praksa naših kmetovalcev še ne pozna. K temu so

mного pripomogli tudi strokovna gospodarska služba, razni zavodi in ustanove, kmetijske postaje in operativna agronomska služba, ki se ji je posrečilo na terenu prenesti znanstvene sadove tudi v široko prakso.«

POT SMO NASLI

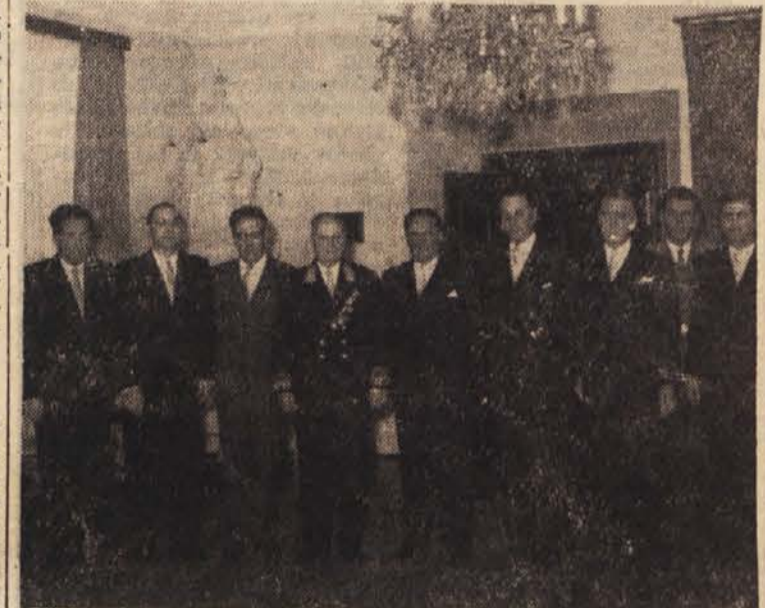
»Po teh uspehih,« je poudaril inž. Popović, »nam ni treba več razpravljati o poteh k povečanju kmetijske proizvodnje. Pot smo našli, kar dokazujejo tudi letošnji donosi. Spričo živahnije dejavnosti kmetijskih proizvajalcev ter njihovih organizacij in združenj, spričo večjih materialnih sredstev, ki jih bo dala skupnost v ta namen, ne bomo več govorili o zaostalosti naše kmetijske proizvodnje. Tako bomo uredili eno izmed ključnih vprašanj napredka našega gospodarstva v celoti. V kratkem bomo imeli volitve v ljudske odbore. V predvolilni dejavnosti sodeluje tudi mnogo delavcev in proizvajalcev, ki so si pridobili zasluge za tako veliki

slavo 40-letnice velike Oktobrske revolucije in pričakuje to obletnico z velikanskimi uspehi na vseh področjih narodnega gospodarstva, znanosti in kulture.

»Srečni smo,« je nadaljeval, »da nam je omogočeno pozdraviti jugoslovanske narode na poti, ki jo je odprla velika Oktobrska revolucija. Sovjetski ljudje se od vsega srca vesele uspehov, ki so jih dosegli bratski jugoslovanski narodi pod vodstvom Zveze komunistov Jugoslavije in svoje vlade na vseh področjih narod-

nega gospodarstva in kulture. Sovjetsko ljudstvo odkritosrčno želi svojim bratom Jugoslovanom novih uspehov v izgradnji socializma.

Dragi tovariši, narode Sovjetske zveze in Jugoslavije veže čvrsto prijateljstvo, ki se je okrepilo s krvjo naših najboljših sinov v boju proti skupnemu sovražniku. To prijateljstvo se je zlasti okrepilo in prekhalo med drugo svetovno vojno v boju proti fašističnemu okupatorju. (Nadaljevanje na 3. strani)

V nedeljo je predsednik republike Tito na Brdu pri Kranju sprejel novega sovjetskega veleposlanika v Beogradu Ivana Konstantinoviča Zamčevskega, ki mu je slovesno izročil svoja pooblastilna pisma

Pozdrav maršala Tita

pripadnikom XII. proletarske slavonske brigade

Beograd, 8. okt. (Tanjug) — Ob proslavi 15-letnice ustanovitve XII. proletarske slavonske brigade je vrhovni komandant obožanih sil FLRJ maršal Tito poslal vojakom, oficirjem in podoficirjem te brigade naslednjo brzojavko:

»Tovariši proletarci! Zelo mi je žal, da zaradi prezaposlenosti ne morem ustreči vaši želji, da bi se udeležili proslave 15-letnice ustanovitve XII. proletarske slavonske brigade, in zato vam po tej poti čestitam k temu pomembnemu prazniku.

V nepretrganih bojih, in sicer na ozemlju, kjer je bil okupator najbolj občutljiv, je odigrala vaša brigada v narodnosvobodilni borbi zelo važno vlogo. Borec se ne le na ozemlju Slavonije, marveč tudi v ostalih krajih naše domovine, je bila XII. proletarska brigada nosilec bratstva in enotnosti, ene največjih pridobitev naše ljudske revolucije. Zato, tovariši proletarci, vzgajajte mlade rodove v duhu tradicij vaše brigade, ker se boste tako najbolj oddolžili svojim padlim tovarišem in svojemu ljudstvu.

Vrhovni komandant obožanih sil FLRJ maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito.«

EVROPSKO STRELSKO PRVENSTVO Rusinje najboljše

Beograd, 8. oktobra. — V nadaljevanju evropskega strelskega prvenstva za ženske, mladinke in mladince je bila danes na sporedu precizna malokalibrska puška za ženske, in sicer trije stavi po 20 strelcov. Nova evropska prvakinja in prva rekorderka v tej disciplini je izmed 44 tekmovalk postala Zinaida Kormuškina (SZ), ki je dosegla 584 krogov od 600 možnih. Naše tekmovalke niso dosegle tistih rezultatov, ki so jih od njih pričakovali. Najboljša med Jugoslovankami je bila Magda Herold, ki je s 570 krogi dosegla 12. mesto. Nepritačkivano je zatajila Nada Dozet, ki je bila šele 18. s 566 krogi.

V tekmovanju reprezentanc je bila prepričljivo prva Sovjetska zveza z 2310 krogi. Vrstni red ostalih: CSR 2292, Madžarska 2261, Jugoslavija 2255, Romunija 2253, Poljska 2248, Bolgarija 2234, Norveška 2144 in Italija (z eno tekmovalko manj) 1632.

PROFESOR OBUHOVO SATELITU

V ČETRT URE

od Moskve do New Yorka

Moskva, 8. okt. Moskovijski radijski satelit, ki je sovjetski znanstvenik Obuhov, direktor Inštituta za fiziko atmosfere, novinarjem sporočil nove podatke o prvem umetnem satelitu. Satelit je moč videti ob lepem vremenu z daljnogledom, mestoma pa tudi s prostim očesom, zlasti sončnimi žarki pred jutranjo zarjo ali takoj po sončnem zahodu, na ugodni. Podrobnosti na ponovitvi satelita pa ni moč opaziti z dobrimi astronomskimi teleskopi, v katerih je videti kot majhna zvezda. Satelit kroži

okrog zemlje s hitrostjo 8 km v sekundi, kar je najmanjša kozmična hitrost. Za naše pojme je ta hitrost zelo velika. To je najboljše videti po tem, da preleti satelit razdaljo od Moskve do New Yorka v 15 minutah.

Obuhov je dalje dejal, da je opazovalcem na zemlji videti pot satelita zelo zamotana. Dozvedno gibanje satelita namreč ni samo posledica njegovega dejanskega lastnega gibanja v prostoru, marveč tudi njegove lege nasproti Zemlji. Sovjetskim znanstvenikom se je posrečilo uporabiti polarno varianto za izstrelitev satelita. Zato preleti satelit malone vse točke na zemeljski obli, izzemši neznatna področja blizu Severnega in Južnega tečaja. Takšna pot omogoča vsestranske znanstvene raziskave, vsekakor bolj kakor ekvatorska varianta, ki jo nameravajo uporabiti ameriški znanstveniki.

VREMENSKA NAPOVED

za sredo, 8. oktobra
Pretežno jasno do delno oblačno. Zjutraj v kotlinah megla. Temperatura najvišje dneвне temperature med 15 in 19 stopinjami Celzija.

Zemeljski satelit

Sovjetski znanstveniki so enodušni v misli, da pomeni prvi umetni zemeljski satelit velik, revolucionaren dogodek v znanosti. Človeštvo se odpirajo stvarne možnosti, da uresniči iste velike zamisli človeškega razuma, ki so bile še nedavno videti gola domišljija. Uspeh poskusa s prvim umetnim satelitom dokazuje, da so se začele uresničevati tudi najfantastičnejše sanje Julesa Verne in da stopajo zamisli človeškega razuma v novo fazo svojega uresničevanja.

Sovjetska znanost je s svojim uspehom mnogo prispevala v zakladno splošno človeško kulturo, v svetovno zakladnico znanosti in tehnike. Ta znanstveni uspeh je zelo važen tudi za vse sedanje mednarodne odnose. Nova zmagazemeljskega satelita, ki je bilo pravilno razumeti, da odvrtni vojni nevarnosti, da poravnava stih nepopravljive, ki znanstveniki svet, za bližanje narodov in dežel in za usmeritev njihove duhovne in tvarnih sil na konstruktivno pot v korist vsega človeštva.

Svetovna znanost in tehnika sta dosegli tako visoko stopnjo svojega razvoja, da so izgubila sleden smisel tista gledišča, po katerih je moč razlikovati in tehnično pridobivati dve veliki kategoriji v praktični politiki in priložnosti, to sta bila: Drži, da so razne stranke in tere različni in enobranjski, to je pozitivna za nobeno stran. Določeno znanstveno in tehnično prednost ene države odtehta prednost druge na drugem področju. Vse te razlike se pravzaprav medsebojno izgladijo. Razen teh dobrih neopredeljivih v primerljivi in splošno stopnjo znanstvenih in tehničnih uspehov, ki sta jih dosegli obe strani.

Teorije o premoči ene strani nad drugo, ki naj bi omogočila, da bi drugo stran izpodrinili, so postale docela neuporabne. V razgovorih o raznih razlikih in pridržkih pridobivah, da bi ena stran izgubila svoj pomen, da bi druga, ki je na slabšem, pridobila, to ni več jasno, da bi razločno in nikakor ne pomenila izgube ne moči ne za drugo stran, marveč samo pridobitev za obe strani in za ves svet.

Pravilno razumevanje posledic najnovejših uspehov znanosti mora roditi sporazum o razorožitvi, za odstranitev nevarnosti in neupanja in za razorožitvi, in sicer takšnega vzdržanja, v katerem bi lahko prislo ustvarjalne sile človeštva do popolnega izražanja.

Izraelitev prvega umetnega zemeljskega satelita, ki mu bodo v kratkem predstavniki ameriške znanosti, in mnoge nove znanstvene pridobitve, ki jih lahko pričakujemo od naslednjega leta, kažejo na velikansko možnost sodobnega človeštva, da odloži splošno in čas ter obogati življenje ljudi.

Kaj bi lahko človeštvo doseglo že zdaj, če bi tisto duhovno energijo, ki jo človeštvo in materialne sile, ki grejo v smeri razorožitve, porabili v korist človeštva? V pogojih sedanje znanosti in tehnike — anahronizem, ki bi bil treba v splošno korist človeštva — čimprej odstraniti? J. Smole

AŠER DELEON NA KONGRESU SVETOVNE SINDIKALNE FEDERACIJE

Enakopravno in prostovoljno sodelovanje z vsemi sindikalnimi organizacijami

Leipzig, 8. okt. (Tanjug). Član Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije Ašer Deleon, ki se kot opazovalec udeležuje četrtega kongresa Svetovne sindikalne federacije, je danes v govoru na kongresu v Leipzigu izjavil, da so znotraj ZSJ zadnje čase nastali objektivni pogoji, da lahko jugoslovanski sindikati po večletnem presledku sprejmejo vabilo, naj se udeležijo kongresa te organizacije.

Težko je doumeti razvoj in perspektive mednarodnega sodelovanja sindikatov, je dejal, če ne bi upoštevali na eni strani prizadevanja in želje delavskih množic, na drugi pa družbenih in gospodarskih sprememb ter sprememb znotraj sindikalnih organizacij, ali bolje rečeno, če bi prezrli, da se v svetovnem obsegu razvija proces spreminjanja pogojev za dejavnost sindikatov, za njihovo vlogo in uveljavljanje. Mnoge dosedanje težave v mednarodnih stikih sindikatov so neposredna posledica uporabe preživelih metod mednarodnega sodelovanja. Tri velike mednarodne organizacije, več manjših mednarodnih središč in večje število nacionalnih sindikalnih organizacij, ki ne pripadajo nobeni mednarodni organizaciji, v čemer se najočitejše zrcali sedanja razcepljenost delavskega gibanja, so prevzaprav posledica ideoloških trenj v sedanjem delavskem gibanju.

Pobude in metode širšega sindikalnega sodelovanja

Razume se, da tudi sedanja blokavska razdelitev sveta v veliki meri vpliva na razcepljenost sindikalnih gibanj. Vzlic temu, je rekel Ašer Deleon, pa so sindikalna gibanja v sedanjih razmerah tista moč, ki je lahko nosilec težnje in akcij za enotnost delavskega razreda. Zato so potrebni veliki napor in dobra volja, da bi lahko prišlo med sindikati in njihovimi mednarodnimi organizacijami do kakršnihkoli stikov in do konstruktivnega sodelovanja v nekaterih, vsaj v posameznih in ločenih vprašanjih. Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, je rekel Deleon, da je Svetovna sindikalna federacija pripravljena in da je dala pobudo, da bi dosegli vsaj določeno stopnjo sodelovanja z drugimi mednarodnimi organizacijami. Nam se zdi, je nadaljeval, da je možnost, da bi dosegli širše mednarodne stike in sodelovanje, v veliki meri odvisna tudi od načina delovanja mednarodnih organizacij. Tudi metode dela medna-

rodnih federacij morajo namreč bolj ustrežati sedanjim pogojem. Nasproti togim oblikam notranjega povezovanja bi bile za mednarodne organizacije bolj koristne manj obvezne, toda bolj neposredne konstruktivne vezi in izmenjave izkušenj, manjše politične in idejne omejitve, pač pa čimveč odkritega, dobrohotnega obravnavanja vprašanj splošne koristi za delavski razred, manj preglasovanja in določanja obveznih gledišč, zato pa več možnosti za prostovoljno sodelovanje v konkretnih vprašanjih. Takšna pot znotraj mednarodnih organizacij, je rekel Deleon, bi po našem mnenju olajšala možnost, da bi medsebojno navezali stike, kakor tudi, da bi skupno nastopali na svetovnih forumih za koristi delavskega razreda.

Vsem skupni problemi

In vendar, je pripomnil Deleon, se nam v sedanjem obdobju spričo stopnje razcepljenosti in napetosti v mednarodnem sindikalnem gibanju zdi, da lahko rečemo, da bi bil širok obseg najrazličnejših neposrednih, dvostranskih sindikalnih stikov velikega pomena. Seveda to ne izključuje občasnega, morda pa tudi bolj stalnega večstranskega sodelovanja. Med glavnimi pogoji za široko demokratično sodelovanje sindikatov so po Deleonovemu mnenju najvažnejši: zagotovitev demokratičnih načel v medsebojnih stikih, iskanje in odkrivanje kar najbolj raznolikih oblik sodelovanja, kar najbolj sprejemljivih medsebojnih vezi. Pri tem je nujno potrebno, da smo čimbolj realistični, da ne zahtevamo maksimuma, marveč, da se z vso potrpežljivostjo in v prepričanju o neogibnosti bodoče razširitve sindikalnega sodelovanja in krepitve enotnosti delavskega razreda zadovoljimo s tisto stopnjo sodelovanja, ki je v sedanjih pogojih in v danem trenutku možna. Koristno bi torej bilo, če bi začeli s tistim, v čemer so si gledišča podobna ali istovetna, da bi postopoma širili področje in vsebino sodelovanja.

Med temi problemi je Deleon naštel sledeče: socialne posledice avtomatizacije, mirnodobna uporaba jedrske energije, razorožitev in ohranitev miru, skrajšanje delovnega časa, uporaba mednarodnih konvencij na področju delovnih odnosov, pomoč razvitih dežel nerazvitim, boj proti nevarnosti birokratskih teženj itd. V minulosti smo se na lastnih izkušnjah prepričali, je rekel Deleon, da je uspešno in konstruktivno sodelovanje raznih organizacij zmerom oviralo omalovečevanje nekaterih temeljnih načel, brez katerih si sodelovanja zlasti zdaj sploh ne moremo misliti. Enakopravnost vseh sindikalnih gibanj, medsebojno spoštovanje, zaupanje in razumevanje, svobodna izmenjava misli, in izkušnje, priznavanje razlik in v poteh družbenega razvoja in sindikalne dejavnosti, nevmešavanja v notranje zadeve drugih gibanj — to je nekaj bistvenih pogojev za demokratično prostovoljno sodelovanje sindikatov. Zlasti važno je, je pripomnil Deleon, boriti se in dušiti vsakršne težnje po monopolnem položaju in hegemoniji katerekoli organizacije. A takšne težnje so se uveljavile in se še uveljavljajo.

Objektivno medsebojno spoznavanje in sodobna uporaba tujih izkušenj

Sedanja stopnja razvoja sindikatov in bogostva posameznih zelo raznolikih izkušenj zahteva stvarno enakopravnost, čimveč samostojnosti in popolno svobodo v odločanju o uporabi tujih izkušenj. Jugoslovanski sindikati so se na lastnih izkušnjah prepričali, da je najvažnejše objektivno medsebojno spoznavanje, ker je to podlaga za medsebojno spoštovanje in razumevanje specifičnosti posameznih sindikatov. Pripravljeni smo, je pripomnil, da sodelujemo z vsemi sindikalnimi organizacijami, ki so za sodelovanje z nami s pogojem spoštovanja specifičnosti v življenju delavskega razreda in narodov vseh dežel kakor tudi vseh stih na cel mednarodnega sodelovanja, na katerih je delovanje slonel tudi doslej. Dosledni tem načelom se jugoslovanski sindikati

nočejo vmešavati v notranje zadeve nobenega sindikalnega gibanja in tudi nimajo namena, nikomur vsiljevati svojih izkušenj. Zato so tudi doslej odklanjali misel, da bi jim kdorkoli vsiljeval svoje. Zveza sindikatov Jugoslavije je pripravljena v vseh vprašanjih, koristnih za mednarodno sindikalno gibanje in naš delavski razred, sodelovati v prihodnje tako s Svetovno sindikalno federacijo kakor tudi z vsemi v njej včlanjenimi organizacijami.

Toda pri tem ne bi rada oslabila sodelovanje z drugimi sindikati, marveč bo storila vse, kar je v njenih močeh, da razširi svoje stike tako z evropskimi kakor tudi z izvenevropskimi organizacijami, v okviru ali zunaj okvira katerekoli mednarodne organizacije. Če bi bile tudi druge mednarodne in regionalne organizacije pripravljene sprožiti pobude v tem duhu, je Deleon zaključil, bomo pripravljeni odzvati se jim, pri tem pa bomo ohranili svojo neodvisnost kakor doslej.

Maršal Žukov v Beogradu

(Nadaljevanje s 1. strani)

Zagotavljam vam, da si sovjetsko ljudstvo, naša Komunistična partija in sovjetska vlada na vso moč prizadevajo, da bi se čvrsto in neomajno prijateljstvo med našima deželama še nadalje razvijalo.

Dovolite mi, da v imenu poveljstva oboroženih sil sovjetske vojske sporočim poveljstvu oboroženih sil Jugoslavije bratski pozdrav in najboljšo željo v njihovem vojaškem izpolnjevanju.

Naj živi bratsko prijateljstvo Jugoslavije in Sovjetske zveze! Po pozdravu sta se maršal Žukov in general armije Ivan Gošnjak odpejala proti dvorcu na Dedinju, kjer bo visoki sovjetski

GENERALNA SKUPŠČINA OZN KONČALA SPLOŠNO DEBATO

Tri glavna vprašanja

o katerih so govorili delegati — oboroževanje, razlika v gospodarski ravni in kolonializem

New York, 8. okt. (Tanjug) Danes je bila zaključena splošna debata na letošnjem zasedanju Generalne skupščine OZN. V debati so sodelovali predstavniki 71 dežel.

Procentualno največje število govornikov doslej kaže na večje zanimanje sveta za mednarodne dogodke. Po razburljivih razpravah lani in pretekli mesec o Suez in Mačžarski se je Generalna skupščina zdaj vrnila k mirnejšemu delu. Večja umirjenost pa ni edina bistvena značilnost minule debate, še pomembnejše je, da se debata ni razvijala v blokovskih okvirih in da je po splošni oceni, bolj kot kdajkoli prej, prispevala k občutnemu zmanjšanju napetosti med Vzhodom in Zahodom.

Mnogi delegati so odkrito pokazali zaskrbljenost svojih vlad zaradi treh glavnih neresenih vprašanj. Prvo je — oboroževanje. V svojih izjavah niso toliko skušali nuditi podpore gledišču ene ali druge skupine nasprotujočih si sil, temveč so zahtevali, naj bi začeli iz temelja reševati to vprašanje. Večina majhnih in srednjih držav je bila mnenja, da bi bila najlažja pot k temu opustitev jedrskih poskusov.

Velikanska razlika v gospodarski ravni razvitih in nerazvitih dežel je bila za večino drugi najpomembnejši problem človeštva. Delegati azijskih dežel, Latinske Amerike in Afrike so videli v tem celo glavni vzrok za dosedanje nenormalno stanje na svetu. Svoje zahteve, da bi se omejila tekmava lani in pretekli mesec o Suez in Mačžarski se je Generalna skupščina zdaj vrnila k mirnejšemu delu. Večja umirjenost pa ni edina bistvena značilnost minule debate, še pomembnejše je, da se debata ni razvijala v blokovskih okvirih in da je po splošni oceni, bolj kot kdajkoli prej, prispevala k občutnemu zmanjšanju napetosti med Vzhodom in Zahodom.

Kar zadeva kolonialni problem — tretje pomembno vprašanje — ni bila nobena novost, da se nobena delegacija ni odkrito izrekla proti pravici narodov do samoodločbe.

Množica konstruktivnih predlogov, ki so se v glavnem nanašali na razorožitev, je bila po mnenju tukajšnjih opazovalcev največja značilnost letošnje splošne debate. Večina opazovalcev pričakuje pozitivne sklepe in take rešitve, ki bodo omogočile izpolnitev sprejetih resolucij.

Pri volitvah devetega podpredsednika skupščine je dobil španski delegat 65 glasov, predstavnik Bolgarije 9, Italija pa 1 glas.

gost stanoval med svojim bivanjem v Beogradu. Na poti od Batajnice do Dedinja so Beograščani, zbrani po ulicah, po katerih se je pomikala kolona avtomobilov, maršala Žukova prisrčno pozdravljali.

Danes ob 13.30 je maršal Žukov obiskal državnega sekretarja za narodno obrambo generala armije Ivana Gošnjaka, s katerim se je nekaj časa prisrčno pogovarjal. General Gošnjak je priredil maršalu Žukovu v Zveznem izvršnem svetu kosilo.

Na svečanem kosilu sta državni sekretar za obrambo Ivan Gošnjak in sovjetski obrambni minister Žukov izmenjala zdravici.

V svoji zdravici je Ivan Gošnjak med drugim rekel:

Zdravica Ivana Gošnjaka

»Tovariš maršal, tovariši Zelo sem srečen in počaščen, da se mi je nudila priložnost pozdraviti

Četrta volilna zmagav norveške Delavske stranke

Oslo, 8. okt. (Reuter). Na večrajšnjih splošnih volitvah na Norveškem je Delavska stranka dobila 78 od skupaj 150 poslanskih mandatov v poslanski zbornici. Na letošnjih volitvah je Delavska stranka dosegla 48,6 % glasov, medtem ko jih je na prejšnjih volitvah dobila 47 %. Agrarna stranka je obdržala svojih 14 poslanskih mandatov, konservativci so enega izgubili in jih imajo zdaj 25. Ljudska stranka je izgubila dva mandata in jih ima zdaj 12, komunisti so izgubili dva in imajo zdaj enega zastopnika v parlamentu. Ostali mandati so pripadli drugim strankam. Tako je Delavska stranka po zadnji vojni že četrto zmagala na splošnih volitvah.

Delegacija ZB se je vrnila s Poljskega

Beograd, 8. okt. (Tanjug) Nočoj se je vrnila v Beograd delegacija Zveze borcev, ki se je 18 dni mudila na Poljskem.

Pleven do četrtka

V primeru njegovega neuspeha se bo kriza francoske vlade nemara še hudo zavlekla

Pariz, 8. okt. (Tanjug). René Pleven je sinoči začel posvetovanja s predstavniki socialistov in neodvisnih. Danes se je sestal z delegati ljudskih republikancev, kmetov in poujadstov. V četrtek bo predsedniku republike poročal o rezultatih svoje misije.

Politični krogi v Parizu so prepričani, da je Pleven najprimernejša osebnost, da pridobi socialistično za sodelovanje v koalicijski vladi z desnico. Če bi v tem prizadevanju ne uspel, bo predsednik republike primoran po eventualnih poskusih radikalov ali ljudskih republikancev spet ponuditi mandat socialistu Molletu.

Pleven se je odločil, da med posvetovanji ne poizveduje po stališčih posameznih skupin, temveč zahteva njih privolitev v program štirih točk, ki ga je danes dostal vsem političnim voditeljem. Osrednje mesto v njem imajo gospodarska in finančna vprašanja.

vas v naši deželi. V vaši osebi, tovariš maršal, pozdravljamo tudi stvarno sovjetsko armado, armado, ki je v drugi svetovni vojni v sestavi protihitlerjevske koalicije dala ogromne žrtve in nedvomno največ prispevala k zmagi nad fašističnimi napadalci. Vaše delo, tovariš maršal, v tej slavi, toda

Odgovor maršala Žukova

»Dragi tovariši in prijatelji! Dovolite mi, da se vam prisrčno zahvalim za tople sprejem in prijateljske besede. Prišli smo v vašo bratsko deželo na ljubezno povabilo vaše vlade, da bi se se bližje spoznali z jugoslovanskimi narodi in z njihovimi slavimi oboroženimi silami. Spretni smo, če bo naš obisk prispeval k utrditvi prijateljstva naših narodov, ki ima že globoke korenine in slavne tradicije. V njegovih temeljih so slovansko preokleto na-

Naše ladje za Burmo

Beograd, 8. okt. (Tanjug). Jugoslovanska ladjedelnica »Savala« Mačvanske Mitrovice bo zgradila za Burmo 25 manjših rečnih ladij. Sporazum o gradnji teh ladij je sklenilo beograjsko podjetje Invest-Import preko svoje poslovalnice v Rangunu.

Razgovori v Colombu

Colombo, 8. okt. (Tanjug). Jugoslovanska gospodarska delegacija pod vodstvom podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Svetozarja Vukmanovića je imela danes uraden razgovor z delegacijo cejlonске vlade. Izmenjali so informacije o gospodarskem razvoju in možnostih gospodarskega sodelovanja obeh dežel. Jutri se bodo razgovori nadaljevali.

Podpredsednik Vukmanović je bil danes pri predsedniku cejlonске vlade Bandaranaiki, z Velebitom in Guzino pa tudi pri generalnem guvernerju Goncileku.

Nocoj je bil maršal Žukov pri predstavi »Ohridske legende«.

težki in krvavi dobi, je splošno znano. Še posebno pa ga poznajo naši narodi, ki so prav tako kravo bojevali za svoj obstoj in svobodo, za svojo nacionalno neodvisnost, za boljše in srečnejšo bodočnost — za socializem. Čeprav prvikat prihajate v Jugoslavijo, vas pozdravljamo kot starega znanca, tovariša in prijatelja.

Napori naših dežel, da bi se prijateljski odnosi med nami čim bolj razvili, rode čedalje lepše sadove. Eden izmed njih je tudi izmenjava naših obiskov. Razvijanje prijateljskih odnosov med sovjetsko armado in Jugoslovansko ljudsko armado je nujno in normalno tembolj, ker sta naši deželi socialistični, kar je eden glavnih pogojev za naše medsebojne odnose.

Tovariš maršal! Želim vam prijetno bivanje v naši deželi in dvigam čašo na vaše zdravje, na prijateljstvo med našima armadama in narodi, na zdravje predsednika Prezidija Vrhovnega sovjeta, tovariša Vorošilova!

Na zdravico tovariša Gošnjaka je maršal Žukov med drugim odgovoril:

ših narodov, skupnost v kulturi, skupna dolga borba proti istim sovražnikom in nesmrtno ideje velike oktobrske socialistične revolucije.

Ze v daljni preteklosti je ruski narod pomagal bratskim narodom Jugoslavije, da so se otresli svojih stoletnih zatiralcev. V težkih bojih z mednarodno intervencijo in belo gardo so se v vrstah Rdeče armade junaško borili prostovoljci — Jugoslovani, med katerimi je bil tovariš Tito eden prvih. Ko je fašistična vojska prodirala proti Moskvi, Stalingradu in Leningradu, so se sovjetski ljudje in sovjetski vojniki hvaležno ozirali v Jugoslavijo, kjer ste se v najtežjih pogojih junaško borili z okupatorjem in vezali znatne sile fašistične vojske.

Tudi zdaj se bratski sovjetski narod in njegove oborožene sile veselo vsakega uspeha jugoslovanskih narodov, uspeha vaše ljudske armade. Za srečo in razcvet naših narodov, v interesu miru in napredka človeštva smo tudi v bodoče dolžni kot zenico v očesu čuvati prijateljstvo naših narodov, dolžni smo ostati zvesti načelom proletarskega internacionalizma.

Vam in vsem jugoslovanskim narodom, vsem pripadnikom oboroženih sil Jugoslavije pošiljam prisrčen pozdrav in najlepše prijateljske želje. Nazdravljam nerazdružnemu prijateljstvu narodov Sovjetske zveze in Jugoslavije, prijateljstvu oboroženih sil naših dežel, tovariši Gošnjaku in njegovim sodelavcem ter predsedniku Federativne ljudske republike Jugoslavije tovarišu Titu!

Na Kvali

Danes popoldne je bil maršal Žukov na Kvali in je položil venec na grob Neznanege junaška Slovesnosti so prisostvovali generalni polkovnik Ljubo Vučković, generalni polkovnik Kosta Nadj, spremstvo maršala Žukova, sovjetski veleposlanik Zamčevski in drugi.

Nocoj je bil maršal Žukov pri predstavi »Ohridske legende«.

AKADEMIK KAŠANIN O SOVJETSKEM SATELITU

Sadov svetovne znanosti njih stvaritelji niso namenili v škodo človeštva.

Beograd, 8. okt. Naš sodelavec se je obrnil na nekatere znanstvenike s prošnjo, da povedo svoje mnenje o sovjetskem umetnem satelitu in o pomenu sedanjega podviga za znanost sploh.

Akademik Radivoj Kašanin, Srbske akademije znanosti, se je rad odzval prošnji in je med drugim izjavil:

— Ni treba posebej opozoriti, kako velikega pomena za svetovno znanost je dosegel sovjetskih znanstvenikov. To je vsakomur jasno in so svoje občudovanje izrazili že

Ameriški znanstveniki pri Eisenhowerju

Washington, 8. okt. (AP — Reuter). Več ameriških znanstvenikov v vladi službi je danes obvestilo o sovjetskem umetnem satelitu in o programu za izdelavo ameriškega satelita. Med znanstveniki je bil tudi direktor nacionalne dobrodelnice dr. Alan Waterman, ki je odgovoren za izpolnitev tega programa.

Predstavniki Bele hiše Hagerthy novinarjem potem ni hotel odgovoriti na vprašanja, da kateri od predsednika Eisenhowerja na zahtevo vil, da ZDA ne nameravajo poslati izdelavo svojega umetnega satelita. Ameriški satelit bodo izdelali prihodnje leto na pomlad.

Trije ameriški strokovnjaki so danes izjavili, da bo v šestih do osmih letih gospodarsko možno nositi seboj dva do štiri ljudi na razdaljo 800 km od zemlje s hišnjaki menijo, da bi satelit veljal računajo, da bi satelit veljal iz štirih delov sestavljene rakete Jutri govorili na kongresu astronomikov v Barceloni.

najvidnejši znanstveniki vsega sveta.

— To kar bi hotel poudariti, je da na ta uspeh znanosti ne smemo gledati samo kot na dogodek, ki se je zgodil 4. oktobra. Pred tem dnem so dolga leta vztrajnega in sistematičnega dela množice znanstvenikov najrazličnejših strok, začeni od matematikov, ki so do področnosti vse preračunali, do človeka, ki je privil na videz brezpomembni vijak. Zato bi bilo nepravilno in površno, razlagati ta uspeh samo s prirodno sposobnostjo posameznikov. Glavno pri vsem tem je delo in to ne posameznika, temveč množice strokovnjakov. Formulacija, da je kroženje umetnega satelita okoli našega planeta začetek medplanetarne dobe, bi bilo treba dopolniti z ugotovitvijo, da je dolgotrajno, naporno znanstveno delo kronano z velikim uspehom.

— Druga stvar, ki bi jo hotel ob tej priložnosti omeniti — je nadaljeval akademik dr. Kašanin je spoznanje, kako majhen je naš planet. Očitno je, da v tako veličastnih podvigih, kakršni je najnovejši, ne morejo neposredno sodelovati vse dežele, ker so, kakor je znano, tudi zelo dragi. Svetovni znanstveniki pa lahko prispevajo svoj delež, najsi gre za sovjetske ali za ameriške znanstvene poskuse.

Na koncu je akademik Radivoj Kašanin povedal še nekaj besed o prihodnosti tega najnovejšega znanstvenega uspeha.

— Znanstveniki so prispevali svoj delež k napredku človeštva. Vsekakor nočejo in tudi niso nikdar hoteli, da bi se njihovi izumi uporabljali v škodo človeštva. Tega najbrž sploh nihče več ne čaka, ker na sedanji stopnji znanosti in tehnike nobeno zaklonišče ni več dovolj globoko, da bi kdo poskušal znanost uporabiti v nehumane namene. Zato je treba sovjetski umetni satelit razumeti le kot najpozitivnejši prispevek k mednarodnemu sodelovanju in miru, je zaključil akademik Kašanin.

Sodelovanje in izkoriščanje

Glavne ovire za sklenitev pogodb o sodelovanju v kooperacijski skupnosti za prodajo vina so odpravljene — Ustanovljena je za nedoločeno dobo, vsak član pa lahko odpove sodelovanje — Ceno in kakovost vin bo določala strokovna komisija skupnosti, sestavljena iz proizvajalcev

Spet trte so rodile...

MNOŽIČNO ZASTRUPLANJE RIB V NEKATERIH NAŠIH REKAH

RIBE IN TOVARNE

Ribe se zastrupljajo z odpadnimi vodami iz nekaterih tovarn — Vesti o množičnem zastrupljanju rib v naših rekah prevečkrat razburjajo našo javnost, da bi mogli misliti, da gre za posamezna naključja — V zadnjih dveh mesecih so se ribe zastrupile v rekah Bosni, Uni, Sani, Usori, Spreči, Begeju in Krki

Sredi julija se je zastrupilo mnogo rib v reki Bosni. Ribiči pravijo, da se je zastrupilo kakih 100 ton rib. Kako je prišlo do zastrupitve, še zdaj ni natančno dognano. Eni so mislili, da so se ribe zastrupile z odpadnimi vodami iz tovarne celuloze v Maglaju, drugi pa, da je kriva železarna v Zenici. Po delu toka Bosne so dva dni plavale mrtve ribe. Ogorečeni ribiči so zahtevali zaščito voda. Zadevo je začela preiskovati strokovna komisija in sum je padel na maglajsko tovarno. Njeni voditelji pa so odločno zavrnili takšno obdolžitev, češ da ta tovarna nima nobenih odpadkov, s katerimi bi se lahko ribe zastrupile, razen tega pa tiste dni ni obratovala, ker so sirovo popravljali. Tako je ostalo vše pri starem.

Mesec dni pozneje so poginile ribe še v štirih bosenskih rekah: Sani, Uni, Usori in Spreči. V Sani in Uni je bila

voda okužena z odpadnimi vodami tovarne celuloze v Prijedoru. Po reki Spreči, po vsem njenem toku, so več dni plavale mrtve ribe, zastrupljene baje z odpadnimi vodami iz kokosarne v Lukavcu. Zastrupile so se tudi ribe v reki Usori. Strokovnjaki pravijo, da je kriva destilacija v Tesliću.

Med hudo vročino v juliju se je kopalo v reki Begeju v Zrenjaninu mnogo kopačev. Ko pa so zvedeli, da prinaša reka zastrupljene ribe, so razbežali. Vse ribe še niso bile mrtve, nekateri so skakale iz vode in lovile zrak, da bi dobile kisik, ki ga v vodi ni bilo. To se zgodi v Begeju maione vsako leto ob istem času, le da se je letos zastrupilo mnogo več rib kakor druga leta. Krive so odpadne vode ribiške industrije v Temišvaru.

Letos so se zastrupile ribe tudi v Zahodni Moravi. To se je zgodilo v začetku februarja, ko so nenadoma zaprli jez hidrocentrale, da se je struga v Medjuvršju pri Čačku posušila.

bo zgradila filtre šele čez dve leti. Ribe v reki Uni in Sani se bodo torej zastrupljale še dve leti, hkrati pa bodo odpadne vode uničile tudi drobne organizme in ribji zarod v njih. Koitko let bo trajalo, da se bo življenje v teh rekah obnovilo?

Zastrupljanje rib v naših rekah je pereče vprašanje, ki ga je treba nujno urediti. Če vodstva tovarn ne bodo tega razumeli, je dana možnost, da jih pristojni organi z zakonom k temu prisilijo. Te možnosti pa doslej aliso dovolj izkoristili.

Skrb za zarod v ribogojnici

STERILNE REKE

Pred nekaj dnevi so se zastrupile tudi ribe v pritokih reke Krke. Največ se je zastrupilo postrvi, in sicer zato, ker so v nekaterih skladiščih v Kninu opravili deratizacijo in strupeno tekočino zlili v zbiralnice, povezano z reko Butišnico, pritokom Krke. Zastrupljene ribe niso edina škoda, ki so jo povzročile odpadne vode iz tovarn. Mnogo bolj žalostno je, da odpadne vode uničujejo tudi rastlinstvo na dnu rek, s katerimi se hrani razen drugih drobnih organizmov tudi ribji zarod. Zato postanejo reke za dolgo nesposobne, da bi se ribe preživljale v njih, postanejo nekako sterilne, nesposobne za obnovo življenja v njih.

Zastrupljanje rib v naših rekah je moč preprečiti samo z zgraditvijo filtrov za čiščenje odpadnih voda v tovarnah in z izpolnjevanjem zakonov, s katerimi je to predpisano. Ker pa pristojni organi ne razumejo velike škode, ki jo napravijo odpadne vode, zavračajo zgraditev filtrov. Tovarna celuloze v Prijedoru se je zavezala, da

Devizni tečaji

Na rednem sestanku so bili dne 4. oktobra 1957 zaključki po naslednjih tečajih:
US dol. — 4.200, 4.190,32, 1.296,77;
Lstg 13.500, —, 13.481,88, 1.504,98; DM — 130.000, 1.720; Bfrs — 3.001, 5.198,65, 786,44; Sfrs 73.600, —, 73.233,33, 596,61; Lit 758, —, 796,67, 1.559,73; Hfl — 78.900, 888; Eg Lstg 2.710, 2.878, 2.801,50, 225,30; o. dol. Fin. — 787,30, 162,43; o. dol. Norv. 890, 885, 771,96, 157,29; o. dol. Grč. 1.130, —, 1.130, 276,87; o. dol. Turč. 455, 472, 463 54,33; o. dol. Izr. 1.115, 965, 999,30, 233,10; o. dol. Paragv. —, —, 896,72, 132,24; o. dol. Urugvaj —, —, 785, 16,67; o. dol. ZSSR —, 765, 887,87, 195,98; o. dol. Madž. 1.021, —, 931,19, 210,40; o. dol. Polj. 890, 790, 765,21, 155,67; o. dol. CSR 1.065, —, 880, 193,53; o. dol. Vrh. Nem. —, —, 1.069,36, 256,45; o. dol. Belg. 890, 689, 729,62, 143,21; o. dol. Rom. 910, 695, 736,81, 145,60; o. dol. Alb. 815, —, 815, 171,87; o. dol. Burma —, 1.685, 1.685, 100,60; o. funt Kina —, 2.359, 179,76.

MNENJA — KRITIKA — POLEMIKA

PODJETJA IN KOMUNE v skupnem boju za boljše gospodarjenje

Proračunska sredstva komun bodo odvisna od gospodarske aktivnosti na njihovem področju

Finansiranje komun sodi gotovo med najbolj pereča vprašanja našega komunalnega gospodarstva. Od sredstev, s katerimi komun lahko razpolaga, zavisi v veliki meri tudi stopnja njene samoupravnosti. K rešitvi tega vprašanja pa se zdaj močno približuje z načrtom zakona o delitvi celotnega dohodka gospodarskih organizacij. Bistvo predlagane delitve dohodka gospodarskih organizacij ni le v tem, da ob enotnih pogojih poslovanja stimulira kolektive za večjo proizvodnjo, za zboljšanje produktivnosti in zmanjšanje stroškov, marveč hkrati tudi v tem, da močno poveže podjetja in komun v skupni borbi za boljše gospodarjenje in večjo produktivnost. Načrt zakona namreč zagotavlja komunam delež v dohodku gospodarskih organizacij ne več v odvisnosti od dobička podjetij, marveč v sorazmerju z razvojem gospodarske aktivnosti na celotnem področju komun. To povezanost pa ustvarja predlagana splošna uvedba proračunskega prispevka na osebne dohodek delavcev in uslužbencev, ki je zamišljen kot vir proračunov politično teritorialnih enot.

KOMUNE ZDAJ VIDJO PREDVSEM DOBIČEK PODJETIJ

Finansiranje komun je urejeno tako, da višje politično teritorialne enote določajo nižjim okvire sredstev za proračune in sklade, in to po več ali manj subjektivni oceni in pogosto s težjo izenačevanja, nekako po številu prebivalcev. Znani so primeri gospodarsko razvitih okrajev, mest in občin, ki imajo prav zaradi razvite proizvodnje tudi velike potrebe za komunale službe, da se morajo boriti s finančnimi težavami. Potrebe so zlasti velike v komunah, ki se naglo industrializirajo. Ob rastočem številu prebivalcev je treba graditi nove šole, zdravstvene objekte, nove komunikacije, ustanavljati ali razvijati komunala podjetja, obrtno uslužnostna podjetja in še marsikaj drugega. Take komunale ne vedo kje vzeti potrebna sredstva. Odtod tudi neradko pristajajo komun na podjetja, naj povečajo dobiček, iz katerega črpaajo velik del dohodkov. Po drugi strani pa označajo, da komunale, ki so

bolj zaostale ali pa se njihovo gospodarstvo bolj počasi razvija, včasih ne trošijo dobljenih sredstev dovolj racionalno in se skušajo organizirati po vzoru gospodarsko močnih komun, čeprav za to nimajo pogojev, ki bi si jih morale žele ustvariti s hitrejšim razvojem proizvodnih sil. V neki meri so enak pojavi tudi med republikami.

PRORAČUNSKI PRISPEVEK KOT VIR DOHODKOV KOMUN

Glede na to izkušnje je bilo že pred meseci ob razpravi o perspektivnem razvoju splošne proračunske sredstva komun neposredno odvisna od osebnih dohodkov prebivalcev na njihovem področju, se pravi od gospodarske aktivnosti in produktivnosti tega področja. Prelivanje sredstev iz gospodarsko močnejših v gospodarsko šibkejša okraje ali občine pa naj bo omejeno na tiste primere, kjer je treba zagotoviti sredstva za najnujnejše potrebe posameznih služb. Gornja načela zdaj uresničuje načrt zakona o delitvi dohodka, ki določa vsaj za vse gospodarske organizacije progresivni proračunski prispevek iz osebnih dohodkov, ki naj se deli na občine, okraje in republiko po enotnih merilih. Zvezni zakon bi vrhu tega določil minimalni delež občin iz tega dohodka. Proračunski prispevek bi seveda obremenjeval tudi plače delavcev in uslužbencev izven gospodarstva ob ustreznem povečanju nominalnih plač.

Tako bodo dohodki komun v mnogo večji meri kakor doslej odvisni od večje ali manjše aktivnosti gospodarstva na njihovem področju in se bodo dvigali sorazmerno s povečanjem osebnih dohodkov prebivalcev. Hkrati bo s takim načinom finansiranja zagotovljena stabilnejša in spodbudnejša osnova za samoupravnost komun, kajti okvirni sredstev ne bodo več določali višji organi. Komunale bodo desinteresirane na dobičku podjetij, zato pa se bodo bolj zavezale za hitrejši gospodarski razvoj, za večje uspehe v proizvodnji in boljše gospodarjenje podjetij, kar zdaj v večini primerov pogrešamo.

RAZPRAVA V KOLEKTIVNIH PODJETJIH

Proračunski prispevek kot oblika obdavčenja osebnih dohodkov seveda še posebno zanima kolektive naših podjetij. O njem zdaj največ razpravljajo in k ustreznim določbam zakona si vajo največ pripomb. Proračunski prispevek predstavlja drugo obliko obremenitve dohodka. Po določbah zakonskega načrta se dohodek gospodarske organizacije, ki presega minimalne plače, najprej obdavi progresivno za splošne družbene potrebe. Po tem obdavčenju ga gospodarska organizacija samostojno deli na osebne dohodke delavcev in lastne sklade, osebni dohodek pa so zavzani obdavčenju s progresivnim proračunskim prispevkom. Da mora biti pri vsih dohodkih tudi davek višji, je razumljivo sprič obstoječih velikih razlik med podjetji glede višine dohodka.

Načrt zakona predlaga za lestvice obdavčenja plač dve alternativni. Po prvi bi znašal proračunski prispevek pri mesečnem osebnem dohodku do 20.000 din 16 %, pri dohodku 40.000 din 18 %, pri dohodku 60.000 din 20 % itd. Po drugi lestvici pa bi se minimalni osebni dohodek obdavčeval linearno s 15 %, posebej in progresivno pa bi se obdavčeval presežek nad minimalno plačo. Kolektivni se zavzemajo za to drugo lestvico, ki manj otežuje v smeri uravnolovke, je pa obratna bolj komplicirana. Podjetja, ki že zdaj plačujejo proračunski prispevek (trgovina, gostinstvo, delnoprota, gradbeništvo, rudarstvo) opozarjajo, da bi predlagane stopnje, ki so višje od sedanjih, zahtevale v določeni meri zvišanje cen. Zato predlagajo miljeje stopnje pri nižjih plačah. Takšno znižanje stopenj pa bi prišlo v nasprotju z namenom zagotoviti tudi komunam z nizkim povprečjem dohodkov primerna proračunska sredstva in večjo proračunsko samostojnost. Bilo pa bi vrhu tega neučinkovito, če bi bile prizadete komunale potem prisiljene izkoristiti v načrtu predvideno pravico predpisati dopolnilni proračunski prispevek do 5 % zneska rednega prispevka. P. S.

(prej je bilo pet let), odpovedni rok pa so podaljšali na eno leto. Daljši odpovedni rok omogoča boljše načrtovanje odkupa in izvoza, proizvajalcem pa zagotavlja prodajo vina.

Tudi zaradi kreditov ni nobene nevarnosti, ker jih lahko dobijo pri Narodni banki, če bi jim zadrudna odpovedala. Umetna

gnojila jim bo lahko preskrbela kooperacijska skupnost, če jih ne bi mogli dobiti drugje.

KONCENTRAT ZA IZBOLJŠANJE VIN

Po ugotovitvah, da bo letošnji pridelek mošta slabši, kot so pričakovali, so se pomenili o možnosti izboljšanja. Slovenija-vino bo pripravilo v svojem obratu verjetno dovolj vinskega koncentrata iz južne grozdja, da bo krilo potrebe vseh članov kooperacijske skupnosti. Sladkanje s sladkorjem je namreč po sedanjem vinskem zakonu proizvajalcem prepovedano. Tako se bo že v prihodnjih tednih pokazala prva korist tega sodelovanja.

Pomenili so se tudi o vkladski objekt, ki ga gradijo letos, je nova predilnica za kamgarn, za katero so dobili stroje iz Italije. Prvi stroji za predilnico so že prispeli in jih zdaj nameščajo, vtem ko bodo drugi del opreme dobili do konca novembra. Nova predilnica bo začela poskusno obratovati v začetku prihodnjega leta. Tako Varteks ne bo več uvažal kamgarn predvina iz tujine.

Tovarna Varteks je dobila novo predilnico za kamgarn

Delovni kolektiv tovarne Varteks v Varaždinu razširja in modernizira svoje obrate. Najvažnejši objekt, ki ga gradijo letos, je nova predilnica za kamgarn, za katero so dobili stroje iz Italije. Prvi stroji za predilnico so že prispeli in jih zdaj nameščajo, vtem ko bodo drugi del opreme dobili do konca novembra. Nova predilnica bo začela poskusno obratovati v začetku prihodnjega leta. Tako Varteks ne bo več uvažal kamgarn predvina iz tujine.

»Domači« parlament

Večkrat si ne moram priti povsem na jasno, ali sem o kakini stvari sanjal ali sem jo v resnici doživel. Nekaj podobnega se mi je primerilo tudi tokrat: zdi se mi, da sem bil v resnici na sestanku hišnega sveta, lahko pa se tudi motim in sem o vsem tem le sanjal, kdo ve?

Nekega dne sem srečal na cesti frizerja, pri katerem se običajno strigam in ki ima svoj lokal v ulici Treh slavkov. Pozdravil me je s široko krotjo in mi prijateljsko segel pod roko.

»Vi ste menda novinar?« je dejal. »Za vas imam nekaj imenitnega. Čudovita tema. Cukerček, vam rečem.« Odstopil je za korak kakor slikar, ki je napravil na sliki dve ali tri poteze, pa bi jih rad primerjal in videl njihov učinek. Frizer se je nato skrivnostno ozrl okrog sebe in zamrmal:

»Danes zvečer bo pri nas sestanek hišnega sveta. V mojem lokalu. Pridite, ne bo vam žal.«

PUSTIMO FRAZE...

Brivnica je bila skoraj polna, ko sem prišel. Frizer mi je poleg sebe žval stol. Izvlekel sem notes in pero in ga vprašal:

»Kdo je pa predsednik?«

S svojimi gibčnimi obrvi je napravil živahno in zgovorno kretanje. Predsednik je sedel poleg blagajne; obračal in predeval je nekakšne papirje in si z mezinom povrtal po levem ušesu.

»Lahko bi začeli,« se je neestrno oglašil železničar. »Jutri imam službo ob treh zjutraj. Ura je pol devetih.«

Predsednik je samogibno izvlekel svojo žepno uro in s nohtom odpril pokrovec. Nato je vstal, čemerno pogledal po ljudih in ...

»Zaprte vrata, pod noge vleče,« se je oglašil frizer.

Predsednik je moral vnovič po sapo.

»Tovariši in tovarišice,« je dejal nadvse slovesno. »Danes smo se zbrali na tem sestanku, da bi skoz prizmo gotovih postavk pregledali posamezne konkretne in aktualne probleme v zvezi z ...«

»Pustimo fraze, gospod Krulj, povejte raje, s čigavim denarjem ste belili svoje stanovanjce?«

Vsi smo se ozrli, nekateri začuden, nekateri porogljivo in privoščljivo. Govorila je starejša žena.

Predsednik se je za trenutek zmedel, nato pa svačeto dvignil prst:

»Tovarišice!«

»Gospod?«

»Opozarjam vas ...«

»Opozarjate? Zanimivo! Vsi vedo, da so s hišnim denarjem belili stanovanjce samo pri vas in pri Nifergalovih.«

»Pri nas? S hišnim denarjem?« se je oglašil prepaden glas iz drugega kotala.

»Vaše informacije niso povsem točne. Belili smo s našim denarjem. Deset tisoč dinarjev smo plačali. Lahko vam dokazem! Vse račune imam spravljen.«

Frizer si je pomel roko in nagnil svoje uho prav do mojih nos. »To vam je počestna filozofija in zavogarska logika, mar ne, tovariš novinar?«

Zmedeno sem nekaj zamrmal.

MENI SE NAJ PA ŽELODEC OBRACA

»Pomenimo se raje o kaljenju nočnega mira,« je dejal predsednik. »Tu mi, slim predvsem na vas, tovariš Cuznar. V svoji brivnici ste prirejali pravcarje orgije. Do dveh ponoči se je igralo, plesalo in pilo.«

»To je bilo pa 8. marca, na Dan žena,« je dejala ženska, ki je vse doslej le poslušala. »Enkrat na leto se pa tudi me žene lahko poveselimo, mar ne? Enakopravne smo.«

»Kaj pa, kadar vi kalite nočni mir, tovariš predsednik?« Vstala je slabotna ženska, ki je bila pri predsedniku podnajemnica.

»Ko je bila zadnjč pri meni moja sestra in je samo vprašala, koliko je ura, ste takoj pobutali po steni. Vsa hiša je slišala, kako ste zakričali smire. Vsi so se zbudili ... Tudi to bom povedala, čeprav nisem hotela. Ko sem bila bolna in sem lahko le po vseh štirih lezla, ste me nekega dne pred stransko vratom hrušili. Tole ste rekli, tovariš Krulj: »Ce ne bi bili tako bolni, kakor ste, bi vam tako primazal, da bi vas takoj odpeljali na Zale!«. Da, to ste rekli.«

»Meni se naj bi pa želoдец obračal,« se je predsednik kislo nasmejal.

»Saj vidite, da je ta ženska josična.«

»Kaj?« je zrasel železničar. »Tovariš Krulj, si upate to ponoviti? To mora na zapisnik.« Železničar je vstal in upri svoj kazalec v moj notes (imel me je za zapisnikarja). Pišite: »Meni naj se pa želoдец obračal!« Da vas ni stram? Bolno žensko.«

Začeli so govoriti, kričati in mahati drug čez drugega. Nekaj podobnega se večkrat primeri na nogometnih tekmah, ko dosodi sodnik enajstmetrovko.

»In to naj bo predsednik? Mi ga nisimo volili!«

»Postavili so ga pri »Sestici!«. Jaz pa ne priznavam.«

»Mir, v takem ni mogoče delati.«

Frizer se je nasmejal in dejal nadvse ljubeznivo:

»Tovariš Makuc, ne prizigajte si cigarete blizu predsednikove glave, lahko se mu slama vžge ...«

»Oho?«

»Abale!«

»O tem se bomo pomenili na sodišču.«

Železničar si je posadil na glavo kapo in si zapenjal gumbe na svojemu sukniču. Ves čas se je tresel. Odtel je in za seboj zaloputnil vrata. Obhajati so jeli tudi drugi. Sestanek je bil pravzaprav pri kraju. Tajnik je hotel nekateri ljudi še zadržati, češ da se dnevnega reda sploh še niso dotaknili, rotil jih je in prošil. Podoben je bil kokliji, ki je izvalila račke, pa so ji pobežale v ribnik.

V brivnici smo ostali samo še štirje. K meni je pristopila tovarišica, ki se je zavezavala za enakopravnost, me prišla za gumb pri plačju in rekla:

»Ste slišali, kaj? Trdo kožo ima. Če bi bila jaz predsednik, bi odstopila, pa ...«. Pridite jutri k meni v urad, vam bom še druge stvari povedala. Tole je moj naslov ...«

Bil sem tako pobit, da sem jo slišal le na pol. Sam ne vem kako sem se znašel na ulici. Deževalo je in na mokrem asfaltu so se svetile svetlobne reklame.

So bile to sanje?

P. S. Vsaka podobnost je zgolj naključna in nima nič skupnega s sestankom hišnega sveta v eni izmed petnadstropnih hiš v občini Ljubljana-Center.

